

העזרה מהסוגיא

חולין יז. – כא:

פרשת נשא ה'תשפ"ו

דף יז

- א. דיני אכילת איסור בשבע שנים שבני ישראל כבשו את הארץ:
- אכילת איסור משלל הגויים שכבשו - מותר.
  - אכילת איסור של ישראל - ללישנא קמא מותר, ללישנא בתרא אסור^א.
- ב. דיני שחיטה במדבר:
- לרבי ישמעאל:
    - בהמה שראויה להקרבה במשכן:
    - לרש"י - אסור לשחוט חולין ובאופן שעבר ושחט חייב כרת.
    - לתוס' - אסור לשחוט חולין ובאופן שעבר ושחט אינו חייב כרת.
    - חיה שאינה ראויה להקרבה - מותר לשחוט חולין^ב.
  - לרבי עקיבא - מותר לאכול חולין לא רק על ידי שחיטה אלא גם על ידי נחירה^ג.

הערות

א הגמ' מביאה שדורשים מהפסוק 'והיה כי יביאך ה' אלוך אל הארץ אשר נשבע לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב לתת לך ערים גדלת וטבת אשר לא בנית ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת וברת חצובים אשר לא חצבת כרמים וזיתים אשר לא נטעת ואכלת ושבעת' שבשעת השנים שבני ישראל כבשו את הארץ היה מותר להם לאכול איסור משלל הגויים שכבשו, וללישנא קמא היה מותר לאכול גם איסור של ישראל (כגון בשר נבילה), וללישנא בתרא היתר זה נאמר רק בשלל הגויים ולא באיסור של ישראל.

ב רש"י מבאר שרבי ישמעאל סובר שלומדים מהפסוק 'איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו' שהשוחט חולין בחוץ חייב כרת, ואיסור זה נאמר רק בבהמה שראויה להקרבה במשכן ולא בחיה שאינה ראויה להקרבה, וכן איסור זה נאמר רק בזמן שהיו ישראל במדבר אבל לאחר שבאו לארץ מותר לשחוט חולין בחוץ, אמנם תוס' חולקים על רש"י וסוברים שפסוק זה נאמר בשוחט קדשים בחוץ, ולכן תוס' מבארים שהמקור של רבי ישמעאל דכתיב 'כי ירחיב ה' אלוך את גבלך כאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאוה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלוך לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בשערך בכל אות נפשך אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו' ולומדים שכשנכנסו ישראל לארץ והיהודים גרים רחוק מבית המקדש מותר לשחוט בהמה שראויה להקרבה במשכן כמו שהיה מותר לשחוט חיה שאינה ראויה להקרבה בזמן המדבר, אבל כשהיו במדבר והיהודים גרים קרוב למשכן אסור לשחוט בהמת חולין שראויה להקרבה אלא צריך להקדישה ולהביאה למשכן.

ג הגמ' מבארת שרבי עקיבא סובר שדורשים מהפסוק 'כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלוך לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בשערך בכל אות נפשך' שכאשר בני ישראל יכנסו לארץ ישראל יהיה מותר לאכול רק חולין שנשחטו ולומדים מכך שבמדבר היה מותר לאכול חולין על ידי נחירה, ורבי עקיבא סובר שהיה אפשר לטעות שלאחר שיכנסו לארץ ויהיה חיוב לשחוט חולין כמו שהיה חיוב לשחוט קדשים בזמן המדבר יהיה

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

ג. דיני סכין השחיטה:

- שחיטה בסכין פגומה:
  - סכין שיש בה פגימה שעולה ויורדת ללא עוקץ - מותר לשחוט בה לכתחילה.
  - סכין שיש בה פגימה עם עוקץ אחד:
    - באופן שיש לסכין פגימה אחת והפגימה נמצאת בראש הסכין ושחט בדרך הולכה בלבד - לכתחילה לא ישחוט ובדיעבד השחיטה כשרה.
    - בשאר האופנים - השחיטה פסולה.
  - סכין שיש בה פגימה עם שני עוקצים - השחיטה פסולה⁷.
- דיני בדיקת הסכין:
  - צורת הבדיקה:
    - במערבא - בודקים על ידי השמשה⁸.
    - בנהרדעא - בודקים על ידי המים⁹.
    - רב ששת - בדק על ידי ראש הלשון.
    - רב אחא בר יעקב - בדק על ידי חוט השערה.
    - בסורא - בודקים על ידי בשר הלשון או בשר האצבע.
    - לרב פפא ורב אחא בריה דרבא ורב יימר ורב כהנא - בודקים על ידי בשר האצבע וכן צריך לבדוק על ידי ציפורן¹⁰.
    - לריש לקיש ורב חסדא - בודקים על ידי ציפורן¹¹.
  - המקום בסכין שצריך בדיקה:
    - הצד שחותר - צריך בדיקה.
    - שני הצדדים מסביב:
      - לרב פפא ורב אחא בריה דרבא ולרב כהנא - צריך לבדוק.
      - לרב אשי - ללשון הראשון לא צריך לבדוק ללשון השני צריך לבדוק.
      - לרב יימר - לא צריך לבדוק משום שצדדי הסכין אינם קורעים כיון שבשעת השחיטה החתך מתרחב.
  - מי בודק:
    - לכתחילה - הטבח צריך להביא את הסכין לחכם שיבדקו מפני כבוד החכם.

הערות

אסור לאכול את החולין בטומאה ולכן כתוב 'אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו' כלומר שלאחר שיכנסו לארץ יהיה מותר לאכול חולין שנשחטו בטומאה.

הגמ' מסתפקת בדת רבי עקיבא באופן שהיה בשר נחירה מזמן המדבר שנשאר לאחר שנכנסו לארץ האם מותר לאוכלו, וללישנא קמא ספק זה נאמר רק באופן שהבשר נשאר לאחר השבע שנים שכבשו אבל בשבע שנים שכבשו היה מותר לאכול בשר איסור ששייך לישראל, וללישנא בתרא ספק זה נאמר גם באופן שהבשר נשאר בשבע שנים שכבשו כיון שבשנים אלו היה אסור לאכול בשר איסור שהיה שייך לישראל אלא היה מותר לאכול בשר איסור שהוא משלל הגויים שכבשו.

ד רש"י מבאר שהטעם שסכין שיש בה פגימה עם שני עוקצים השחיטה פסולה, משום שהפגימה הראשונה קורעת את הבשר והעור והפגימה השנייה קורעת את הסימנים, ובסכין שיש בה פגימה עם עוקץ אחד והפגימה נמצאת בראש הסכין ושחט בדרך הולכה, הפגימה אינה יכולה לקרוע את הסימנים, ולכן השחיטה כשרה, אמנם לכתחילה לא ישחוט גזירה שמא יוליך ויביא את הסכין והפגימה תקרע את הסימנים, אבל אם יש לסכין שני פגימות או שהפגימה נמצאת באמצע הסכין או ששחט בדרך הולכה והבאה השחיטה פסולה משום שהפגימה קורעת את הסימנים.

ה רש"י בפירוש הראשון מבאר שמעמידים את הסכין בשמש ומסתכלים על הסכין האם יש פגימה, ורש"י בפירוש השני מבאר שמעמידים את הסכין בשמש ובודקים בצל האם יש פגימה.

ו רש"י בפירוש הראשון מבאר שמכניסים את הסכין לתוך המים ומזיזים את הסכין במים ובודקים בהילוך המים האם יש בהם חריץ, ורש"י בפירוש השני מבאר שמחזיקים את הסכין באלכסון ומטפטים טיפה של מים על הסכין ואם יש פגימה הטיפה לא תרד עד סוף הסכין אלא תעצר בפגימה.

ז הגמ' מבארת שהטעם של סורא שצריך לבדוק את הסכין על ידי בשר הלשון או בשר האצבע משום שהסכין באה לשחוט בשר ולכן צריך לבדוקה על ידי בשר, אמנם רב פפא ורב אחא בריה דרב ורב יימר סוברים שצריך לבדוק על ידי בשר בגלל שהסכין באה לשחוט את הושט שהוא עשוי כבשר, וגם על ידי ציפורן משום שהסכין באה לשחוט את הקנה שהוא עשוי כציפורן.

ח הגמ' מביאה שריש לקיש ורב חסדא סוברים שיעור הפגימה הוא כשיעור שתחגור בו ציפורן, ולפי דבריו צריך לבדוק על ידי ציפורן, אמנם שאר האמוראים סוברים שאפילו באופן שיש פגימה יותר קטנה שלא חוגרת בה ציפורן הסכין פסולה ולכן צריך לבדוק על ידי השמש או המים או בשר [רמב"ן].

- באופן שהטבח לא הראה את הסכין לחכם:
  - ללשון הראשון בגמ':
    - באופן שלא נמצאה פגימה בסכין - מנדים את הטבח.
    - באופן שנמצאה פגימה בסכין - מסלקים את הטבח ומכריזים על בשרו שהוא טריפה אמנם הטבח יכול למכור את הבשר לגויים.
  - לרבינא:
    - באופן שלא נמצאה פגימה בסכין:
      - לרב הונא - מנדים את הטבח.
      - לרבא - מסלקים את הטבח ומכריזים שהבשר טריפה אמנם הטבח יכול למכור את הבשר לגויים.
    - באופן שנמצאה פגימה בסכין - מלכלכים את הבשר בפרש של בהמה כדי שהטבח לא יוכל למכור את הבשר לגויים.

דף יח - יט

- ד. הדברים שאפשר לשחוט בהם:
- שחיטה בציפורן:
    - באופן שהציפורן תלושה - מותר לשחוט לכתחילה.
    - באופן שהציפורן מחוברת - השחיטה פסולה.
  - שחיטה בשן של בהמה:
    - באופן שהשן מחוברת לבהמה - השחיטה פסולה.
    - באופן שהשן אינה מחוברת לבהמה:
      - שחיטה בשן אחת - מותר לשחוט לכתחילה.
      - שחיטה בשתי שיניים שמחוברות יחד בלחי של הבהמה שנתלש מהבהמה - השחיטה פסולה משום שיש רווח ביניהם ונחשב כסכין שיש בה פגימה.
  - שחיטה במגל קציר:
    - באופן שלא החליקו את השיניים:
      - באופן ששחט בדרך הולכה והבאה - השחיטה פסולה.
      - באופן ששחט בדרך הולכה:
        - מדאורייתא - השחיטה כשרה^ט.
        - מדרבנן:
          - לבית שמאי - אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות גזירה שמא ישחוט בדרך הבאה.
          - לבית הלל - אסור לאכול את הבשר והבשר אינו מטמא טומאת נבילות גזירה שמא ישחוט בדרך הבאה.
    - באופן שהחליקו את השיניים - השחיטה כשרה לכתחילה.
- ה. פסול 'הגרמה' בשחיטה:
- הקדמה - בדברי הגמ' מבואר שבאופן ששחט את כל 'שיעור השחיטה' ב'מקום השחיטה' השחיטה כשרה, אבל באופן ששחט חלק משיעור השחיטה במקום השחיטה ולאחר מכן חלק משיעור השחיטה חוץ למקום השחיטה פסולה מדין 'הגרמה' וכדלהלן.
  - מהו 'מקום השחיטה':
    - בטבעת העליונה - נחשב מקום שחיטה.
    - מעל הטבעת העליונה:

הערות

ט רש"י [יז ב] מבאר שבדרך כלל סכין שיש בה פגימה באמצע הסכין ושחט בדרך הולכה השחיטה פסולה משום שתחילת הסכין חותכת את העור והבשר והפגימה קורעת את הסימנים, אבל במגל קציר הפגימות עקומות מאוד ולכן הפגימה שבאמצע הסכין אינה קורעת את הסימנים.

- לת"ק ורבי יוסי ברבי יהודה - אינו מקום שחיטה.
- לרבי חנינא בן אנטיגנוס:
  - לריש לקיש - כל הכובע נחשב מקום שחיטה.
  - לרבי יוחנן ולרב פפא בשם רבא ולרב חייה בריה דרב אויא ולמר זוטרא:
    - עד שיפוי הכובע - נחשב מקום שחיטה.
    - משיפוי הכובע ולמעלה - לא נחשב מקום שחיטה.
  - למר בר רב אשי:
    - לרש"י:
      - עד שיפוי הכובע:
        - מתחת למקום ה'חיטי' - נחשב מקום שחיטה.
        - במקום ה'חיטי' - לא נחשב מקום שחיטה.
      - משיפוי הכובע ולמעלה - לא נחשב מקום שחיטה.
        - לתוס' - סובר כרבי יוחנן.
        - לרב פפי בשם רבא:
          - לרש"י:
            - לפי הצד הראשון של הגמ' - סובר כמר בר רב אשי.
            - לפי הצד השני של הגמ':
              - עד שיפוי הכובע:
                - צמוד לטבעת הגדולה - נחשב מקום שחיטה.
                - מתחת למקום ה'חיטי' או במקום ה'חיטי' - לא נחשב מקום שחיטה.
              - משיפוי הכובע ולמעלה - לא נחשב מקום שחיטה.
                - לתוס' - סובר כרבי יוחנן.
    - בשאר הטבעות:
      - לרש"י:
        - בין הטבעות - נחשב מקום השחיטה.
        - בתוך הטבעות:
          - לת"ק - לא נחשב מקום שחיטה.
          - לרבי יוסי ברבי יהודה - נחשב מקום שחיטה.
          - לרבי חנינא בן אנטיגנוס - נחשב מקום שחיטה.
      - לתוס' - בין הטבעות ובתוך הטבעות נחשב מקום שחיטה'.
        - מהו שיעור השחיטה:
          - לרב אסי בלישנא קמא:
            - לת"ק - צריך לשחוט את כל הקנה במקום שחיטה, ובאופן ששחט מקצת מהקנה חוץ למקום שחיטה שחיתו פסולה משום שלא אומרים 'רובו ככולו'.
            - לרבי יוסי ברבי יהודה - צריך לשחוט את רוב הקנה במקום שחיטה משום שאומרים 'רובו ככולו'.
            - לרב אסי בלישנא בתרא - צריך לשחוט את רוב הקנה במקום שחיטה משום שאומרים 'רובו ככולו'.

----- ❦ הערות ❦ -----

- י תוס' סוברים שכל הטבעות נחשבות מקום שחיטה לכו"ע, אמנם רש"י סובר שכיון שהטבעת לא מקיפה את כל הקנה אלא רק את רוב הקנה לדעת רבי יוסי ברבי יהודה נחשב מקום שחיטה משום ש'רובו ככולו' ולדעת ת"ק לא נחשבים מקום שחיטה משום שלא אומרים 'רובו ככולו'.
- הגמ' לדעת רש"י מוסיפה שרב ושמואל פוסקים כדעת רבי יוסי ברבי יהודה שאומרים רובו ככולו לענין שיעור השחיטה, אמנם לענין מקום השחיטה לא אומרים רובו ככולו ולכן סוברים שכל הטבעות לא נחשבות מקום שחיטה.

- לרב הונא בשם רב - החיות של הבהמה יוצאת ברגע שנחתך רוב הקנה, ולכן שיעור השחיטה הוא לשחוט את ה'משהו שמשלים לרוב' במקום השחיטה^א.
- דיני השחיטה (לפי הצד ששיעור השחיטה הוא רוב הקנה):
  - באופן ששחט את רוב הקנה במקום שחיטה, ולאחר מכן שחט מקצת מהקנה חוץ למקום שחיטה - השחיטה כשרה.
  - באופן ששחט שלישי מהקנה חוץ למקום שחיטה, ולאחר מכן שחט שלישי מהקנה במקום שחיטה, ולאחר מכן שחט שלישי מהקנה חוץ למקום שחיטה - השחיטה פסולה^ב.
  - באופן ששחט מקצת מהקנה חוץ למקום שחיטה, ולאחר מכן שחט את רוב הקנה במקום שחיטה:
    - לרב יהודה בשם רב - השחיטה כשרה.
    - לרב אסי בלישנא קמא - השחיטה פסולה.
    - לרבי אסי בלישנא בתרא:
      - לת"ק - השחיטה פסולה.
      - לרבי יוסי ברבי יהודה - השחיטה כשרה^ג.
  - באופן ששחט שלישי מהקנה במקום שחיטה, ולאחר מכן שחט שלישי מהקנה חוץ למקום שחיטה, ולאחר מכן שחט שלישי מהקנה במקום שחיטה:
    - לרב יהודה בשם רב - השחיטה כשרה.
    - לרב אסי בלישנא קמא - השחיטה פסולה.
    - לרב אסי בלישנא בתרא:
      - לת"ק - השחיטה פסולה.
      - לרבי יוסי ברבי יהודה - השחיטה כשרה^ד.

דף כ - כא

1. דיני שחיטה בבהמה או בעוף חולין:
  - שחיטה בגרון - כשרה לכתחילה.
  - שחיטה בצדדי הצואר:
    - לרש"י - השחיטה כשרה לכתחילה^{טו}.
    - לתוס' - השחיטה כשרה בדיעבד^{טז}.

הערות

- יא בדברי הגמ' מבואר שלדעת רב הונא בשם רב באופן ששחט את ה'משהו שמשלים לרוב' במקום השחיטה השחיטה כשרה אפילו ששחט את כל שאר הקנה חוץ למקום השחיטה, ובאופן ששחט את 'משהו שמשלים לרוב' חוץ למקום השחיטה פסולה אפילו באופן ששחט את כל שאר הקנה במקום השחיטה.
- יב רש"י מבאר שדברי רב הונא בשם רב נאמרו לדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס אבל לדעת רבי יוסי ברבי יהודה לא מועיל לשחוט את ה'משהו שמשלים לרוב' במקום השחיטה אלא צריך לשחוט את רוב הקנה במקום השחיטה, אמנם תוס' מבארים שדברי רב הונא בשם רב נאמרו בין לדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס ובין לדעת רבי יוסי ברבי יהודה.
- יג בדברי הגמ' מבואר שבאופן שחצי מהקנה היה חתוך לפני השחיטה והשוחט שחט את ה'מקצת שמשלים לרוב' השחיטה כשרה, ורש"י מבאר שבאופן זה לאחר חיתוך ה'מקצת שמשלים לרוב' רוב הקנה חתוך במקום השחיטה ולכן השחיטה כשרה, אבל באופן ששחט שלישי מהקנה חוץ למקום השחיטה ולאחר מכן שחט שלישי מהקנה במקום שחיטה ולאחר מכן שחט שלישי מהקנה חוץ למקום השחיטה פסולה משום שרוב הקנה לא חתוך במקום השחיטה.
- יד רש"י מבאר שהטעם של הצד שהשחיטה פסולה משום שהחיות של הבהמה יוצאת בשחיטת הרוב ולכן צריך לשחוט את כל הרוב במקום השחיטה, והטעם של הצד שהשחיטה כשרה משום שהחיות של הבהמה יוצאת ב'משהו שמשלים לרוב' ולכן צריך לשחוט את 'משהו שמשלים לרוב' במקום השחיטה וכן רוב הקנה חתוך במקום השחיטה.
- טו רש"י מבאר שהטעם של הצד שהשחיטה כשרה משום שרוב שחיטת הקנה הייתה במקום שחיטה, והטעם של הצד שהשחיטה פסולה משום שהחיות של הבהמה יוצאת בשחיטת הרוב או ב'משהו שמשלים לרוב' והחיות של הבהמה יצאה על ידי שחיטה חוץ למקום השחיטה.
- טז רש"י מבאר שגם באופן שלא החזיר את הסימנים לאחורי הצואר השחיטה כשרה לכתחילה משום שכתחילה שוחט את הסימנים ורק לאחר מכן שובר את המפרקת.
- טז תוס' מבארים שלפני השחיטה צריך להחזיר את הסימנים למקום השחיטה, ובאופן שעשה כך השחיטה כשרה בדיעבד משום שיש גזירה שמא ישחוט ולא יחזיר את הסימנים למקום השחיטה.

• שחיטה מאחורי הצואר:

- באופן ששבר את המפרקת לפני שחיטת הסימנים - פסולה.
- באופן שהחזיר את הסימנים לאחורי הצואר ושחט את הסימנים לפני ששבר את המפרקת - השחיטה כשרה.

ז. דיני מליקה בעוף של קדשים:

- מקום המליקה:
  - מליקה מאחורי הצואר - כשרה לכתחילה.
  - שחיטה בצדדי הצואר או בגרון - פסולה"ו.
- צורת המליקה:
  - לבני רבי חייא - צריך למלוק על ידי דריסה, ובאופן שמלק על ידי הולכה והבאה המליקה פסולה.
  - לרבי ירמיה - עדיף למלוק על ידי הולכה והבאה, ואפשר למלוק גם על ידי דריסה"ז.
- סדר המליקה:
  - לכתחילה - צריך לשבור את השדרה והמפרקת בלי לחתוך את רוב הבשר, ולאחר מכן לחתוך את הסימנים, ולאחר מכן לחתוך את רוב הבשר.
  - בדיעבד באופן שהחזיר את הסימנים לצד הראש וחתך את הסימנים ללא שבירת השדרה והמפרקת:
    - לבני רבי חייא - המליקה כשרה.
    - לרבי ינאי - המליקה פסולה"ח.
- על ידי מה מולקים - בציפורן, ובאופן שמלק בשן לתירוץ הראשון בתוס' פסול משום שצריך למלוק בימין וציפורן לא נקראת ימין, ולתירוץ השני בתוס' כשר.

ח. דיני עוף שנעקרו הסימנים שלו ולאחר מכן נשחט או נמלק:

- לשמואל:
  - לרב אחא בריה דרבא:
    - לפי הצד ש'אין שחיטה לעוף מן התורה' - השחיטה והמליקה מועילים.
    - לפי הצד ש'יש שחיטה לעוף מן התורה' - השחיטה והמליקה לא מועילים.
  - לרב אשי:
    - לפי הצד ש'אין שחיטה לעוף מן התורה' - השחיטה והמליקה לא מועילים.
    - לפי הצד ש'יש שחיטה לעוף מן התורה' - השחיטה והמליקה מועילים.
  - לרבי בר קיסי - השחיטה לא מועילה והמליקה מועילה.
- דיני אדם או בהמה או עוף או שרצים שנשבר השדרה והמפרקת שלהם ונחתך רוב הבשר:
  - הקדמה - יש לדון באדם שנשבר השדרה והמפרקת שלו ונחתך רוב הבשר האם נחשב למת ומטמא באהל או דלמא אינו נחשב למת, וכן יש לדון בהמה ובעוף באופן זה האם נחשבים למת ודינם כנבילה או דלמא אינם נחשבים למת, וכן יש לדון בשרצים באופן זה האם נחשב למתים ומטמאים או דלמא אינם נחשבים למתים וכדלהלן.

הערות

יז הגמ' מבארת שלומדים מהפסוק 'ממול ערפו' שצריך לעשות את המליקה דווקא מאחורי הצואר, ולא בצדדי הצואר או בגרון, ורש"י מוסיף שכיון שצורת המליקה הוא מהעורף לומדים מכך שבמליקה אין חסרון בכך ששובר את המפרקת לפני שחיטת הסימנים.

הגמ' מוסיפה שבלשון התורה הכוונה 'עורף' הוא לחלק העליון של הראש שהוא כנגד הפנים, וכונת הפסוק 'ממול ערפו' הוא ממול המקום שרואה את העורף כלומר מאחורי הצואר שהוא רואה את העורף, וכלשון הפסוק 'והוא יושב ממולי' שהכוונה במקום שנראה.

הגמ' מבארת שכמו שנחלקו האמוראים [הובא לעיל עמוד 4] באופן ששחט מקצת מהקנה חוץ למקום שחיטה, ולאחר מכן שחט את רוב הקנה במקום שחיטה, כך נחלקו האמוראים באופן שהתחיל למלוק בשיפוי הראש וגמור את המליקה בצואר האם המליקה כשרה.

יח רש"י מבאר שרבי ירמיה סובר שבהלכות שהתורה לא חילקה בין שחיטה למליקה עדיף לעשות את המליקה בצורה של שחיטה, ולכן עדיף למלוק על ידי הולכה והבאה כמו שחיטה מאשר למלוק על ידי דריסה.

יט הגמ' מבארת שהטעם שצריך לשבור את השדרה והמפרקת בלי לחתוך את רוב הבשר, משום שלאחר חיתוך השדרה והמפרקת ורוב הבשר העוף נעשה נבילה ולא מועיל בו מליקה.

• לרש"י [ע"פ רשב"א]:

- באדם - נחשב מת.
- בבהמה ובעוף - נחשב מת.
- בשרצים:
- באופן שלא נחתכו הסימנים - אינו נחשב למת.
- באופן שנחתכו רוב הסימנים - לזעירי נחשב מת, לריש לקיש אינו נחשב מת.
- באופן שנחתכו שני הסימנים לגמרי - נחשב מת.

• לתוס':

- באופן שלא נחתכו הסימנים:
- לזעירי - נחשב מת.
- לרב אסי וריש לקיש - לא נחשב מת.
- באופן שנחתכו רוב הסימנים:
- לזעירי ורב אסי - נחשב מת.
- לריש לקיש - לא נחשב מת.
- באופן שנחתכו שני הסימנים - נחשב מת².

י. דין מליקה בעולת העוף ובחטאת העוף:

- כמה סימנים צריך לחתוך:
  - בחטאת העוף - סימן אחד.
  - בעולת העוף - שני סימנים.
- האם צריך לחתוך את כל הסימן או את רוב הסימן:
  - לרבי אלעזר ברבי שמעון:
  - לתירוץ הראשון בתוס':
  - לרבי שמעון בן אליקים - יכול לחתוך את רוב הסימן וכן יכול לחתוך את כל הסימן.
  - לשאר האמוראים - צריך לחתוך את רוב הסימן ואסור לחתוך את כל הסימן.
  - לתירוץ השני בתוס':
  - בשעת מליקה - צריך לחתוך את רוב הסימן ואסור לחתוך את כל הסימן.
  - בשעת מיצוי - יכול לחתוך את רוב הסימן וכן יכול לחתוך את כל הסימן.
  - לרבנן - לא מספיק לחתוך את רוב הסימן אלא צריך לחתוך את כל הסימן.

יא. דיני מליקה בחטאת העוף ובעולת העוף:

- חטאת העוף:
  - מקום המליקה - מאחורי הצוואר.
  - דיני המליקה - צריך למלוך רוב סימן אחד או כל הסימן, ואסור למלוך את הסימן השני^{כא}.
- עולת העוף:
  - מקום המליקה - מאחורי הצוואר.
  - צורת המליקה:

----- הערות -----

כ הגמ' מוסיפה שהנדון האם אדם זקן נחשב למת על ידי שבירת השדרה והמפרקת וחיתוך רוב הבשר נאמר באדם צעיר אבל אדם זקן שנשבר השדרה והמפרקת שלו נחשב למת למרות שלא נחתך הבשר כלל.

הגמ' מביאה שרבי יוחנן אומר שאדם שקרעו את גבו כדג נחשב למת ומטמא באהל, ושמואל אומר שבהמה שחתכו אותה לאורכה או לרחבה, ורבי אלעזר מוסיף שבאופן שבהמה שנחתך הירך שלה עם החלל וממילא באופן שהיא רובצת רואים שהיא חסרה נחשבת נבילה.

כא רש"י מבאר שבחטאת העוף כתוב 'ומלק את ראשו ממול ערפו' ודורשים שמקום המליקה הוא מאחורי הצוואר, וכן דורשים מהפסוק 'לא יבדיל' שמולקים סימן אחד ולא מולקים את הסימן השני משום שאם מולק גם את הסימן השני נחשב 'הבדלה'.

- לת"ק ורבי ישמעאל - צריך למלוך את כל שני הסימנים ולא מספיק למלוך רוב שני הסימנים.
- לרבי אלעזר ברבי שמעון - צריך למלוך את רוב שני הסימנים^{כב}.

הערות

כב הגמ' מביאה שנחלקו התנאים מה דורשים מהפסוק שנאמר בקרבן עולה ויורד בדלות שמביא חטאת העוף ועולת העוף 'ואת השני יעשה עולה כמשפט' האם הכונה 'כמשפט' למשפט עולת העוף או דלמא הכוונה למשפט חטאת בהמה שהעולת העוף מגיעה במקומה, ויש בכך נפק"מ האם בעולת העוף צריך למלוך את כל שני הסימנים או שמספיק למלוך את רוב שני הסימנים, וכפי שיתבאר להלן.

הגמ' מביאה שבעולת העוף כתוב 'ומלק את ראשו' ולא כתוב 'מומול ערפו' ונחלקו התנאים בביאור המקור שמקום המליקה הוא מאחורי הצואר, שלדעת ת"ק ורבי אלעזר ברבי שמעון לומדים 'מליקה מליקה' כמו שבחטאת העוף המליקה מאחורי הצואר כך בעולת העוף המליקה היא מאחורי הצואר, ולרבי ישמעאל לומדים מהפסוק 'ואת השני יעשה עולה כמשפט' ודורשים כמשפט חטאת העוף שצריך למלוך מאחורי הצואר.

הברייתא מוסיפה שת"ק סובר שכוונת הפסוק 'ואת השני יעשה עולה כמשפט' כמשפט חטאת בהמה כמו שחטאת בהמה אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית, כך עולת העוף אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית, ורש"י מבאר שת"ק סובר שהיקש של 'וזאת התורה' נאמר רק על עולת בהמה ולא על עולת העוף ולכן צריך לדרוש מהפסוק שעולת העוף באה מן החולין וביום ובידו הימנית אבל שאר התנאים סוברים שהיקש של 'וזאת התורה' נאמר בין על עולת בהמה ובין על עולת העוף ולכן לא צריך לדרוש מהפסוק שעולת העוף באה מן החולין וביום ובידו הימנית.

הברייתא מוסיפה שרבי אלעזר ברבי שמעון פשוט שכוונת הפסוק 'ואת השני יעשה עולה כמשפט' היא על חטאת העוף שהוזכרה בסמוך ולא על חטאת בהמה, וכיון שסובר שלא צריך פסוק שמקום המליקה הוא מאחורי הצואר לכן על כרחך לומדים מהפסוק שכמו שבחטאת העוף 'אוחז בראש ובגוף ומזה' כך בעולת העוף 'אוחז בראש ובגוף ומזה' ולומדים מכך שלא מולק את שני הסימנים לגמרי אלא רק את רוב שני הסימנים, אמנם ת"ק ורבי ישמעאל סוברים שלא מספיק למלוך את רוב שני הסימנים אלא צריך למלוך את כל שני הסימנים.

ובדברי הברייתא מבואר שבין לדעת ת"ק ובין לדעת רבי ישמעאל אי אפשר ללמוד מהפסוק 'ואת השני יעשה עולה כמשפט' להקיש בין עולת העוף לחטאת העוף שכמו שבחטאת העוף מולקים סימן אחד כך בעולת העוף מולקים סימן אחד, משום שדורשים מהפסוק 'והקריבו' שדין ההקרבה של עולת העוף חלוק מדין ההקרבה של חטאת העוף, ולאחר שיודעים שדין ההקרבה של עולת העוף חלוק מדין ההקרבה חטאת העוף דורשים מהפסוק 'ומלק והקטיר' מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו שלמרות שבחטאת העוף צריך למלוך סימן אחד בעולת העוף צריך למלוך את שני הסימנים.

הגמ' [כא א] בתירוץ השני מבארת שלדעת רבי אלעזר ברבי שמעון לכתחילה צריך לשחוט רוב הניכר לעינים ובדיעבד מספיק רוב מצומצם שאינו נראה לעינים.